

Konzervatívna a chirurgická liečba ženskej genitálnej tuberkulózy

Peter Slezák, Daniel Demečko, Bibiána Hubková, Jozef Záhumenský

Conservative and Surgical Treatment of Female Genital Tuberculosis

Súhrn

Pre liečbu mimoplúcnej tuberkulózy platia rovnaké pravidlá ako pre liečbu pľúcnej tuberkulózy. Po exaktnom určení diagnózy aplikuje intenzívnu liečbu špecializované gynekologické pracovisko. Pokračovanie v intermitentnej liečbe je ambulantné. Kontrola efektu liečby patrí gynekológovi v spolupráci s ftizeológom. Chirurgická liečba genitálnej tuberkulózy nie je obvyklá. Indikácie pre chirurgickú liečbu sú: 1. neúspech dlhodobej intenzívnej liečby antituberkulotikami; 2. rozsiahle adnexové tumory sprevádzané subjektívnymi ťažkosťami; 3. kombinácia genitálnej tuberkulózy s inými patologickými zmenami, vhodnými na chirurgickú liečbu; 4. genitálna tuberkulóza u staršej ženy. Autori zdôrazňujú potrebu dostatočne dlhej liečby antituberkulotikami pred, počas a po chirurgickej liečbe.

Kľúčové slová: liečba mimoplúcnej tbc, genitálna tbc, chirurgická liečba tbc.

Summary

The same rules apply for the treatment of extrapulmonary tuberculosis and for the pulmonary tuberculosis. Exact diagnostics is followed by an intense treatment applied by gynaecology department. Ambulant intermittent treatment follows. In cooperation with phthisiologist, gynaecologist is responsible for checking the treatment effects. Surgical treatment of genital tuberculosis is not common. Indications for surgical treatment are as follows: 1. failure of longer term intense medical treatment using antituberculotics; 2. widespread adnexal tumors accompanied with subjective problems; 3. genital tuberculosis combined with other pathologic changes subject to surgical treatment; 4. genital tuberculosis of elderly women. Authors stress the need of sufficiently long term antituberculotics treatment prior, during and after the surgical treatment.

Key words: therapy of extrapulmonary tbc, genital tbc, surgical treatment of tbc.

Praktická gynekológia, 4, 1997, č. 2.

Hlavnou zásadou liečby všetkých foriem tuberkulózy a mykobaktériózy je dôsledná aplikácia režimov, teda podávanie kombinácie antibakteriálnych liekov počas predpísanej doby. Pre liečbu mimoplúcnej tuberkulózy platia rovnaké pravidlá, ako pre liečbu pľúcnych foriem.

Informácia o liečbe tuberkulózy je súčasťou komplexu prác o tuberkulóze, najmä pre jej výrazný rozdiel oproti liečbe antituberkulotikami v minulosti. Ten je tak v použití nových, moderných antituberkulotík, ako aj v spôsobe podávania a dĺžke trvania liečby.

Po exaktnom určení diagnózy bude liečbu aplikovať špecializované pracovisko, alebo oddelenie tuberkulózy a respiračných chorôb (nemocničné alebo poliklinické).

Kontroly efektu liečby, či už v zmysle klinickom alebo bakteriologickom, patria gynekológovi v spolupráci s ftizeológom a bakteriológom, zväčša na špecializovanom pracovisku.

S chirurgickým liečením genitálnej tuberkulózy sa dnes nestretávame často. V minulosti sme publikovali výsledky sledovania súboru 400 operovaných žien s exaktne dokázanou genitálnou tuberkulózou. Indikácie pre operáciu (a platí to aj dnes) boli: 1. neúspech dlhodobej intenzívnej liečby antituberkulotikami;

2. rozsiahle adnexové tumory sprevádzané subjektívnymi ťažkosťami;

Gynekologickopôrodné oddelenie NÚTaRCH, Bratislava

Adresa: Prim. MUDr. P. Slezák, CSc., Gynekologickopôrodné oddelenie NÚTaRCH, Krajinská 100, 825 56 Bratislava, Slovensko.

3. kombinácia genitálnej tuberkulózy s inými patologickými zmenami, vhodnými na chirurgickú liečbu;

4. genitálna tuberkulóza u staršej ženy.

Dnes sa väčšinou stretávame s operovanou genitálnou tuberkulózou náhodne. Zistí ju patológ pri histologickom spracovaní materiálu exstirpovaného z iných dôvodov (pri operácii nádorov, vyšetrenie endometria pri kyretáži pre metrorágiu).

Považujeme za dôležité osobitne zdôrazniť v celej tejto kapitole 2 momenty: 1. pri zistení podozrivých morfológických zmien pri operácii alebo laparoskopii treba myslieť na genitálnu tuberkulózu a odobrať materiál okrem histologického aj na bakteriologické spracovanie;

2. pri exaktnom laboratórnom dôkaze tuberkulózy z materiálu získaného pri chirurgickom výkone je bezpodmienečne potrebná dostatočne dlhá medikamentózna liečba antituberkulotikami. Platí to nielen pre konzervatívnu chirurgiu, ale aj pri totálnej exstirpácii vnútorných genitálií pre iné ochorenie. Pri nedodržaní tohto zaistenia operačného výkonu antituberkulotikami je možný miliárny rozsev tuberkulózneho procesu (v najlepšom prípade zle sa hojace kýpťové infiltráty). Známy, exaktne dokázaný tuberkulózný zápalový proces genitálií, je vhodný na chirurgickú liečbu až po dostatočne dlhej liečbe antituberkulotikami.

Záver

Pre liečbu mimoplúcnej tuberkulózy platia rovnaké pravidlá ako pre liečbu pľúcnej tuberkulózy.

Po exaktnom stanovení diagnózy aplikuje intenzívnu liečbu špecializované gynekologické pracovisko. Pokračovanie v intermitentnej liečbe je ambulantné.

Kontrola efektu liečby prislúcha gynekológovi v spolupráci s ftizeológom.

Chirurgická liečba genitálnej tuberkulózy nie je obvyklá.

Indikácie pre chirurgickú liečbu sú:

1. neúspech dlhodobej intenzívnej liečby antituberkulotikami;

2. rozsiahle adnexové tumory sprevádzané subjektívnymi ťažkosťami;

3. kombinácia genitálnej tuberkulózy s inými patologickými zmenami, vhodnými na chirurgickú liečbu;

4. genitálna tuberkulóza u staršej ženy.

Autori zdôrazňujú potrebu dostatočne dlhej liečby antituberkulotikami pred, počas a po chirurgickej liečbe.

Literatúra

Literatúra u autorov.

Do redakcie došlo 3.4.1997.

SPRÁVY

V. Bárdošov memoriál

Odborné podujatie, ktorým si každoročne pripomínáme jednu z najvýznamnejších osobností slovenskej gynekológie a pôrodnictva - profesora MUDr. Augustína Bárdoša, CSc., sa konalo 5. marca 1997 v Ambrovej posluchárni I. gynekologicko-pôrodnickej kliniky na Zochovej ulici v Bratislave.

V. Bárdošov memoriál má stabilné miesto v povedomí odbornej verejnosti. Zúčastnilo sa na ňom viac ako 150 lekárov zo Západoslovenského regiónu, zdravotných sestier, ale aj študentov medicíny. Na podujatí sme privítali aj manželku prof. Bárdoša - MUDr. Bárdošovou a ďalších rodinných príslušníkov a priateľov pána profesora.

V úvodnej časti predniesol spomienku na profesora Bárdoša prednosta I. gynekologicko-pôrodnickej kliniky doc. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.

Na podujatí sme si pripomenuli aj niektoré významné životné jubileá. Prvým jubilantom bol MUDr. Ladislav Hraško - bývalý primár I. gynekologicko-pôrodnickej kliniky v Bratislave, ktorý v tomto roku oslavuje svoje 80. narodeniny. Pozdravný príhovor predniesol profesor MUDr. Michal Valent, DrSc. Druhým jubilantom bol MUDr. Ladislav Košecký - výkonný konziliár a ambulantný lekár I. gynekologicko-pôrodnickej kliniky. Laudačný príhovor s k jeho 65. narodeninám predniesol primár pracoviska MUDr. Tibor Bertold.

Odborná téma podujatia - gestačná trofoblastová choroba - bola bilancovaná 4-ročnej činnosti Centra pre trofoblastovú chorobu SR (CTCH SR). Liečilo sa tu 16 pacientok s malígnymi formami GTCH.

Problemátike trofoblastovej choroby sa venovalo niekoľko generácií pracovníkov I. gynekologicko-pôrodnickej kliniky, o čom svedčia práce dr. Ambra, prim. MUDr. Hraška a profesora Bárdoša. Vďaka úsiliu a zánieteniu ich pokračovateľov dnes rieši problematiku trofoblastovej choroby na Slovensku Centrum pre trofoblastovú chorobu, ktoré pozostáva z pracovníkov I. gynekologicko-pôrodnickej kliniky, Ústavu patologickej anatomie LFUK, Ústavu lekárskej biológie LFUK a Národného onkologického ústavu v Bratislave. Celý odborný program V. Bárdošovho memoriálu pripravili pracovníci tohto centra. Vedúci Centra pre trofoblastovú chorobu MUDr. Miroslav Korbel, CSc., bol zároveň aj koordinátorom podujatia.

Spolu bolo prednesených 7 príspevkov zaoberajúcich sa problematikou diagnostiky a liečby gestačnej trofoblastovej choroby z pohľadu gynekológa, histopatológa, biológa aj onkologa. Výsledky CTCH SR sú prezentované aj v publikácii bilancujúcej 4-ročnú činnosť pracoviska, ktorá je uverejnená v tomto čísle Praktickej gynekológie. Abstrakty prednášok o GTCH budú uverejnené v Zborníku abstraktov z V. Bárdošovho memoriálu.

Zuzana Nižňanská